

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบและพิธีกรรมในประเพณีการทอดกฐินของไทยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา เอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัยและมีการสัมภาษณ์พระสงฆ์และประชาชนผู้เคยเข้าร่วมในการทอดกฐิน

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
4. การรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอผลการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรหมายถึง พระสงฆ์ เจ้าภาพหรือประธานทอดกฐินที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับพิธีการทอดกฐินของวัดที่อยู่ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครจากวัดหลวง 3 วัดคือวัดสามพระยาวรวิหาร วัดราชนัดดารามวรวิหาร และวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ จากวัดราษฎร์ 2 วัด คือวัดเอี่ยมวรานุช และวัดประดิษฐาราม (วัดมอญ)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 48 รูป/คนใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ

2.1 พระสงฆ์ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเพณีทอดกฐินคือ พระสงฆ์จำนวน 32 รูป มีขั้นตอนการเลือกดังต่อไปนี้

2.1.1 เลือกวัด 5 วัด แบ่งเป็นวัดหลวง 3 วัด คือวัดสามพระยาวรวิหาร วัดราชนัดดารามวรวิหารและวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ วัดราษฎร์ 2 วัดคือวัดเอี่ยมวรานุช และวัดประดิษฐาราม (วัดมอญ)

2.1.2 แต่ละวัดเลือกพระสงฆ์ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเรื่องประเพณีการทอด
กฐิน จำนวน 6 -8 รูป ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 รูป ดังรายชื่อ

1.2.1.1 วัดสามพระยาวรวิหาร

พระธรรมคุณากรณ์ เจ้าอาวาสวัดสามพระยาวรวิหาร
เจ้าคณะภาค 14 เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

พระมหาธรรมทส ขนฺติพโล

พระมหาเลี่ยม สิริจฺนฺโท

พระมหาสุรเดช สนฺติธฺมฺโม

พระมหาประจบ สทฺฐาทิโก

พระมหาอุดม อุดฺโม

1.2.1.2. วัดราชนัคคารามวรวิหาร

พระศรีปริยัติวงศ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระอารามหลวง
วัดราชนัคคารามวรวิหาร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

พระมหาสุนทร ถาวรธฺมฺโม

พระมหาวิรพงษ์ นาถสีโล

พระครูสุนทรจริยโกศล

พระมหาศรัชย์ สุทฺธิญาโณ

พระมหาอัศวิน อริยภุมฺมิโก

1.2.1.3 วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

พระมหามนตรี ขนฺติสาโร วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร

พระบุญหลง ปภสฺสโร

พระมหาเฮง วชิรปญฺโญ

- พระมหาสามารถ ชวนปญฺโญ

พระมหามงคล มงฺคโร

พระสมุห์ชัยณรงค์ อทินฺโน

พระมหาสุธีร์ ญาณสุธี

พระมหาฉลอง ฐมฺมฉนฺโท

1.2.1.4. วัดเอี่ยมวรนุช

พระ ดร.เทวินทร์ คุณฎีอาร์กซ์ เขตพระนคร

กรุงเทพมหานคร

พระครูศรีสุตาภรณ์

พระมหาเสมอ เจนเด่นกลาง

พระมหาสุชาติ อนาลโย

พระมหาสร้อย สิริเมธี

พระมหาจรินทร์ ปญญาวุธ

1.2.1.5. วัดประดิษฐาราม (วัดมอญ)

พระครูปริยัติวรานุสิฐ เจ้าอาวาสวัดประดิษฐาราม

(วัดมอญ) เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

พระมหาพิทยา ปภัสโร

พระมหาสมพล เขมทศโต

พระสงกรานต์ร์ โชติโร

พระทวีศักดิ์ จารุขโม

พระสุริญา อริณชโย

2.2. เจ้าภาพหรือการทอดกฐิน ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2549 จำนวน 16 คน ดังรายชื่อ

นางสมถวิล ชัยมงคล

นางสุกัญญา นิยมมี

นายอภัย อังตะวณิช

คุณสถาพร จันทะศรี

ตระกูลกิติทรัพย์กุล

นายสมหวัง แสงสิน

นายสุวิทย์ เขตต์กันภัย

น.พ.ชิตวัฒน์ ประชาก่อปวัฒน์

นางสาวระวีวรรณ วัชรเสถียร

นางอุบล ศรีบุญรัตน์

น.ท.หญิง ศิริอนงค์ เกื้อด้วง

นายสุชาติ แจ่มเจนรบ

นายชัยรัตน์ แจ่มเจนรบ
นางสาวสุพรรณิ เบิกบาน
นางสาวปิยรัตน์ วรรณานันต์
นายณัฐชา พงศ์วรินทร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จำนวน 2 ฉบับคือสำหรับพระสงฆ์จำนวน 1 ชุด และเจ้าภาพจำนวน 1 ชุด โดยกำหนดเนื้อหาเป็น 5 ขั้นตอน คือ

- ตอนที่ 1. เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2. เป็นคำถามเกี่ยวกับประวัติการทอดกฐิน
- ตอนที่ 3. เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการทอดกฐิน
- ตอนที่ 4. เป็นคำถามเกี่ยวกับพิธีกรรมการทอดกฐิน
- ตอนที่ 5. เป็นคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีการทอดกฐิน

กับสังคมไทยในปัจจุบัน

2. การสังเกต

ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือ ผู้วิจัยได้เข้าร่วมพิธีการทอดกฐิน ณ วัดที่เลือกศึกษา 5 วัด และยังสามารถเก็บข้อมูลวัดอื่น ๆ อีก 5 วัดและศูนย์การศึกษาพระสงฆ์เขาแก้วเสด็จ อีกหนึ่งแห่ง ดังนี้

1. วันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2549 วัดเอี่ยมวรนุช เขตพระนคร กรุงเทพฯ ฯ
2. วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ศูนย์การศึกษาเขาแก้วเสด็จ อ.กบิลบุรี จ. ปราจีนบุรี
3. วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2549 วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ฯ
4. วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2549 วัดชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพฯ ฯ
5. วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2549 วัดสามพระยาวรวิหาร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ฯ
6. วันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2549 วัดประดิษฐาราม (วัดมอญ) เขตธนบุรี กรุงเทพฯ ฯ
7. วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2549 วัดชุมชนพระ ต.หนองฝ้าย อ.เถาขวัญ จ.กาญจนบุรี
8. วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2549 วัดราชนัคคารามวรวิหาร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ฯ
9. วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2549 วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ฯ

10. วันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2549 วัดบুদ্ধโล เขตธนบุรี กรุงเทพฯ

11. วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2549 วัดนรนาถสุนทริการาม เขตพระนคร กรุงเทพฯ

การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้น โดยกำหนดคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เมื่อแก้ไขปรับปรุงจนสมบูรณ์แล้ว จึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ

1. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามตามที่ได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยและข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องประวัติความเป็นมารูปแบบและพิธีกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีการทอดกฐินกับสังคมไทยปัจจุบัน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ คือการศึกษาจากเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา รูปแบบ และพิธีกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีการทอดกฐินกับสังคมในปัจจุบันจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หอสมุดแห่งชาติ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกสารและข้อมูลภาคสนามโดยใช้วิธีเรียงลำดับประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์แล้วนำมาเชื่อมโยงกันจากนั้นนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย เริ่มทำตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2548 ธันวาคม 2549